

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1928 kl. 3 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om
ändrade bestämmelser rörande lagrådets organisation m. m.*

I en inom första kammaren väckt motion, nr 246, har herr *Schlyter* hemställt, att riksdagen ville, efter lagrådets hörande över förslaget, såsom vilande i grundlagsenlig ordning antaga följande ändrade lydelse av § 21 regeringsformen:

»Tre justitieråd utgöra Konungens lagråd. Förordnar Konungen, att lagrådet skall under viss del av året arbeta på två avdelningar, utgöres vardera av tre justitieråd.

Lagrådet tillkommer att avgiva utlåtande över de förslag till stiftande, upphävande, ändring eller förklaring av lagar eller författningar, vilka för sådant ändamål bliva av Konungen överlämnade. Där så prövas nödigt, må Konungen förordna, att i visst ärendes behandling skall såsom ledamot av lagrådet deltaga ett regeringsråd eller annan, av Konungen utsedd, för insikt, erfarenhet och redlighet känd person.

Närmare bestämmelser huru stor del av året lagrådet må arbeta å avdelningar, så ock om dess sammansättning och tjänstgöring i övrigt, meddelas i särskild, av Konungen och riksdagen jämlikt 87 § 1 mom. gemensamt beslutad lag.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Vid förra årets riksdag hemställdes i en inom andra kammaren väckt motion (nr 285), »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning, huruvida icke genom ändring i regeringsformens bestämmelser om ett regeringsråds deltagande i laggranskningen samt andra därmed sammanhängande åtgärder en snabbare handläggning av mål och ärenden i regeringsrätten skulle kunna uppnås, ävensom för 1928 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda».

I anledning av denna motion hemställde konstitutionsutskottet (utlåtande nr 16), att riksdagen »måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida genom ändring i regeringsformens

bestämmelse om ett regeringsråds permanenta deltagande i laggranskningen samt andra därmed sammanhängande åtgärder så betydande fördelar stå att vinna i form av en snabbare handläggning av mål och ärenden i regeringsrätten, att därav uppvägas de betänkligheter, som kunna anföras mot försvagandet av lagrådets sammansättning, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.»

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Det i förevarande motion framlagda förslaget ansluter sig till det reformförslag, varom riksdagen sålunda förra året avlät skrivelse. Sedan motionen väckts, har Kungl. Maj:t till riksdagen avlåtit en till första lagutskottets behandling överlämnad proposition (nr 232) angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, enligt vilket förslag bland annat regeringsrådets antal skall provisoriskt utökas från sju till nio. Departementschefen avvisar tanken, att ett regeringsråd icke längre obligatoriskt skulle deltaga i lagrådets granskningsarbete, detta med hänsyn såväl till önskvärheten av ett regeringsråds medverkan i lagrådet ur laggranskningens synpunkt som till den ringa vinst med avseende å regeringsrättens arbetsresultat, som kunde väntas uppstå genom upphörande av ett regeringsråds obligatoriska medverkan i lagrådet, då ett regeringsråd likväl skulle deltaga i behandlingen av en del lagförslag därstädes.

I en inom första kammaren i anledning av denna proposition väckt och likaledes till första lagutskottet överlämnad motion (nr 311) har herr Schlyter yrkat, att regeringsrådets antal skulle utökas till tio under förutsättning, att hans motion angående avskaffande av ett regeringsråds obligatoriska medverkan i lagrådet vunne bifall, samt i annat fall, att regeringsrådets antal skulle utökas till elva. I motionen nr 311 utvecklas, i polemik mot den av vederbörande departementschef anförda motiveringen till propositionen, skälen för att ett regeringsråds obligatoriska medverkan i lagrådet skulle vara obehövt och göres gällande, att betydande vinst med hänsyn till regeringsrättens arbetsresultat stode att ernå, därest sådan medverkan uteslötes.

Det närmaste syftet med den på konstitutionsutskottets hemställan förra året avlåtna skrivelsen var att åstadkomma ett större arbetsresultat hos regeringsrätten, särskilt med hänsyn till önskvärheten att snarast möjligt väsentligen nedbringa den stora balansen av oavgjorda mål därstädes. Den nu framlagda propositionen avser att befärma detta syfte, och vid beredningen av propositionen har beträffande frågan om avskaffande av ett regeringsråds permanenta deltagande i laggranskningen huvudvikten — i anslutning till riksdagens nämnda skrivelse förra året och i överensstämmelse med propositionens egentliga syfte — lagts vid en undersökning, huru stora fördelar genom en dylik anordning skulle kunna vinnas i form av en snabbare handläggning av mål och ärenden i regeringsrätten.

Emellertid har tidigare från vissa håll den ifrågasatta förändringen ansetts önskvärd även med hänsyn till möjligheten att därigenom ernå en smidigare anpassning av laggranskningsarbetet efter det vid varje tidpunkt föreliggande arbetsmaterialets storlek. Det har klagats över att lagrådet emellanåt icke skulle hinna verkställa granskning av de lagförslag, som särskilt närmast före utgången av tiden för avlämnande av propositioner till riksdagen hopades, och att lagrådet sålunda försenade lagförslags framläggande. Huvudsakligen på denna grund yrkades i en inom första kammaren förra året väckt motion (nr 8) lagrådets avskaffande, vilken motion emellertid blev av konstitutionsutskottet i dess ovannämnda utlåtande avstyrkt och av riksdagen avslagen. Emellertid hade i samband med en år 1926 företagen utredning angående åtgärder att främja en snabbare laggranskning inom högsta domstolen framställts ett förslag, att, därest åtgärder för en snabbare laggranskning skulle anses oundgängligen påkallade, en grundlagsändring skulle vidtagas av samma innebörd, som i nu förevarande motion föreslagits. Utskottet medgav i sitt förra året avgivna utlåtande, att det kunde tänkas vara lämpligt att vidtaga vissa ändringar beträffande laggranskningens organisation, bland annat därför, att det kunde vara av värde att äga en form för tillfällig utökning av lagrådets arbetskrafter, i vilket hänseende nyssnämnda inom högsta domstolen framkomna uppslag särskilt syntes böra beaktas. Men dessa frågor berodde snarast av regeringens planläggning av det framtida lagstiftningsarbetet och kunde närmast betecknas som arbetsordningsfrågor. Det syntes därför böra ankomma på regeringen att framlägga förslag i dessa ämnen, om och när regeringen funne förhållandena så påkalla.

Det har således varit två positiva önskemål, som utgjort motiv för förslagen om avskaffande av ett regeringsråds obligatoriska deltagande i laggranskningen, nämligen dels förstärkning av regeringsrättens arbetskrafter, dels ock snabbare laggranskning. Slutligt avgörande för frågans lösning måste likvisst bliva, huruvida ett regeringsråds obligatoriska deltagande i laggranskningen är ur en allsidig och ändamålsenlig laggransknings egen synpunkt behövlig och önskvärd eller icke. Härom yttrade konstitutionsutskottet i sitt merberörda utlåtande förra året:

»Utskottet finner några avgörande principiella betänkligheter icke möta mot förslaget om laggranskningens omläggning på sådant sätt, att ett regeringsråds obligatoriska medverkan bleve utesluten. Utskottet får därvid erinra, att förslag till de lagar och författningar, vilka närmast beröra regeringsrättens verksamhetsområde — de kommunala författningarna samt administrativ lagstiftning — i allmänhet icke torde underställas lagrådets prövning.»

Utskottet, som vidhåller sin förra året sålunda uttalade mening, finner det emellertid vara av sådan vikt, att frågan om förstärkning av regeringsrättens arbetskrafter redan innevarande år löses, att utskottet därför, i överensstämmelse med propositionens ståndpunkt, anser, att denna fråga icke bör

göras avhängig av frågan om regeringsrådets deltagande i laggranskningen. Enligt utskottets mening har motionären icke uppvisat sådana förhållanden, att utskottet skulle i sakens nuvarande läge kunna föreslå uteslutande av ett regeringsråds obligatoriska medverkan vid laggranskningen. Utskottet anser för övrigt, att initiativ i sistnämnda fråga lämpligen bör förbehållas Kungl. Maj:t, som lärer allt framgent komma att ägna densamma sin uppmärksamhet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 maj 1928.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: Herrar von Geijer, Engberg, Strömberg*, Thulin, David Bergström, G. W. Hansson, Stendahl, Reuterskiöld, Ljunglund*, Alkman*, Sävström, Gustafson i Kasenberg, Andersson i Igelboda, Pehrsson i Göteborg, Karlsson i Vadstena, Björkman, Svensson i Grönvik, Brännberg och Björnberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Engberg*;

2) av herr *Thulin*, som inom utskottet yrkat, att konstitutionsutskottet måtte hemställa, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utarbetande och framläggande av förslag till sådan ändring av regeringsformen, att den åt lagrådet uppdragna granskningen överflyttas till Högsta domstolen;

3) av herr *David Bergström* mot vissa delar av utskottets motivering.